

УДК 341.231.14

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2025.25.47>

Білоус О.П.

*аспірант кафедри міжнародного та європейського права
факультету права та міжнародних відносин
Державний університет «Київський авіаційний інститут»
ORCID ID: 0009-0003-6878-020X*

ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: АНАЛІЗ ОНОВЛЕНОЇ ДИРЕКТИВИ ЄС 2024/1712

Постановка проблеми. Торгівля людьми у XXI столітті набула складного багатовимірного характеру, поєднуючи у собі елементи транснаціональної злочинності, тіньової економіки та системної дискримінації. Вона перетворилася з окремого виду кримінальної діяльності на глобальний соціально-правовий феномен, який підриває засади демократичного врядування, верховенства права та прав людини. Особливу небезпеку становить здатність цього злочину адаптуватися до сучасних реалій – збройних конфліктів, міграційних криз і цифровізації суспільства, що ускладнює його виявлення, розслідування та запобігання.

Європейський Союз, усвідомлюючи системність цієї проблеми, ще у 2011 році ухвалив Директиву 2011/36/ЄС про запобігання та боротьбу з торгівлею людьми та захист її жертв, яка заклала спільні стандарти криміналізації торгівлі людьми, захисту жертв та координації міждержавних зусиль. Проте за минуле десятиліття контекст її застосування істотно змінився: посилилися міграційні потоки, зросла роль цифрових технологій у вербуванні та контролі жертв, а війна в Україні створила безпрецедентні ризики експлуатації переміщених осіб.

У цих умовах виникла потреба у оновленні нормативної бази ЄС, здатної адекватно реагувати на сучасні форми експлуатації та зміцнювати механізми захисту потерпілих. Ухвалена у 2024 році нова редакція Директиви стала свідченням переходу Європей-

ського Союзу до більш комплексної, людиноцентричної моделі протидії торгівлі людьми, що інтегрує правовий, соціальний, цифровий і міжнародний виміри. Водночас питання її ефективної імплементації, співвідношення з міжнародними стандартами та можливості адаптації для українського законодавства залишаються предметом подальшого наукового осмислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження проблеми торгівлі людьми в Європейському Союзі відображають перехід від суто кримінально-правового підходу до комплексного бачення, що охоплює цифровий, корпоративний і гуманітарний виміри. Науковці (S. Nordquist, J. Planitzer, N. Katona, S. Rodriguez-Lopez) акцентують увагу на зростанні ролі цифрових платформ у вербуванні та контролі жертв, а також на потребі адаптації правових механізмів до онлайн-середовища. Значна увага приділяється відповідальності юридичних осіб і запровадженню корпоративних процедур як елементів запобігання торгівлі людьми. Водночас дослідники підкреслюють недостатню гармонізацію практик у державах-членах та потребу у посиленні санкційного механізму. Окремий напрям літератури присвячено захисту жертв – принципу непокарання, гендерно чутливому підходу та системам раннього виявлення й направлення (referral). У 2023–2024 роках у фокусі досліджень також був вплив війни в Україні на зростання уразливості до експлуатації та ефективність

заходів ЄС у цьому відношенні, зокрема тимчасового захисту.

Отже, метою цієї статті є здійснення комплексного аналізу положень Директиви 2011/36/ЄС про запобігання та протидію торгівлі людьми, а також її оновленої редакції 2024 року з урахуванням сучасних соціально-правових викликів, зумовлених розвитком цифрових технологій, транснаціональним характером злочину та наслідками збройної агресії російської федерації проти України. Дослідження спрямоване на виявлення тенденцій еволюції правового регулювання у сфері протидії торгівлі людьми в Європейському Союзі та оцінку ефективності оновлених механізмів захисту жертв.

Методологічну основу становить поєднання загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, що забезпечили комплексний і системний аналіз положень Директиви 2011/36/ЄС та її оновленої редакції 2024 року. Застосування діалектичного та порівняльно-правового методів дозволило простежити еволюцію підходів ЄС до протидії торгівлі людьми та зіставити норми Директиви з іншими міжнародно-правовими актами. Системно-структурний і формально-юридичний методи використано для розкриття внутрішньої логіки документа, тлумачення основних правових категорій і виявлення механізмів імплементації положень у національні правопорядки. Крім того, метод правового аналізу дав змогу з'ясувати зміст нових положень щодо цифрового виміру торгівлі людьми та корпоративної відповідальності, а прогностичний підхід – окреслити тенденції подальшого розвитку правової політики ЄС у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Торгівля людьми у сучасному світі постає не лише як кримінальне правопорушення, а як системне порушення людської гідності, що поєднує у собі елементи насильства, економічної нерівності та соціальної уразливості. Це явище охоплює широкий спектр дій – від вербування та транспортування осіб до їх

утримання чи передачі з метою експлуатації – і ґрунтується на застосуванні сили, обману, зловживанні владою чи довірою. У своїй суті торгівля людьми є формою сучасного рабства, яка адаптується до глобалізованих економічних і міграційних процесів, використовуючи цифрові технології та міжнародні ланцюги праці. Саме тому Директива 2011/36/ЄС стала ключовим нормативним актом, що не лише визначив спільні стандарти запобігання та протидії торгівлі людьми в Європейському Союзі, а й заклав нову парадигму – підхід, заснований на правах людини та пріоритетному захисті жертв [1].

Так, стаття 1 Директиви 2011/36/ЄС визначає її центральну мету – створення мінімальних стандартів щодо криміналізації торгівлі людьми та встановлення відповідних санкцій у межах правового простору Європейського Союзу. У цьому положенні закладено подвійний підхід: з одного боку, воно спрямоване на гармонізацію кримінально-правових норм держав-членів, а з іншого – на утвердження спільної системи цінностей, у центрі якої перебуває людська гідність. Важливою рисою цієї Директиви є інтеграція гендерного підходу, що визнає структурну нерівність між жінками та чоловіками як фактор, який підвищує ризики потрапляння у ситуації експлуатації. Такий підхід не лише розширює межі кримінально-правового реагування, а й формує новий стандарт превенції торгівлі людьми – орієнтований на права людини, рівність та соціальну справедливість.

Водночас цікаво звернути увагу на визначення торгівлі людьми, закладене в Директиві. Так, відповідно до статті 2 Директиви формується комплексне визначення складу злочину торгівлі людьми, акцентуючи увагу на трьох взаємопов'язаних елементах: діях, засобах та меті. Вона вимагає від держав-членів ЄС запровадити кримінальну відповідальність за умисні дії, пов'язані з вербуванням, перевезенням, передачею, приховуванням чи прийомом осіб (включно з обміном або передачею контролю над ними), якщо такі дії здійсню-

ються шляхом насильства, примусу, викрадення, обману, зловживання владою чи уразливим станом. Під уразливим становищем розуміється ситуація, коли особа фактично позбавлена можливості вільно відмовитись від експлуатації, що має особливе значення для оцінки реальної автономії жертви.

У частині третій статті 2 Директива розширює поняття експлуатації, включаючи не лише сексуальну чи трудову експлуатацію, але й примусове жебрацтво, рабство або подібні практики, використання у злочинній діяльності, вилучення органів, а також експлуатацію сурогатного материнства, примусові шлюби та незаконне усиновлення. Важливим нововведенням є положення про юридичну незначущість згоди жертви, якщо вона була отримана із застосуванням будь-якого із зазначених засобів. Це підкреслює гуманітарний вимір правового підходу ЄС, а саме пріоритет захисту гідності людини над формальною згодою, що може бути результатом примусу або залежності.

Окремої уваги заслуговує норма, згідно з якою дії, спрямовані на експлуатацію дитини, визнаються злочином незалежно від наявності примусу чи обману. Такий підхід відповідає міжнародним стандартам захисту прав дитини, закріпленим у Конвенції ООН про права дитини 1989 року, та демонструє орієнтацію Європейського Союзу на абсолютний захист найуразливіших категорій осіб[2].

Важливо вказати, що Директива 2011/36/ЄС встановлює мінімальні стандарти покарання за злочини, пов'язані з торгівлею людьми, передбачаючи позбавлення волі щонайменше на п'ять років, а у випадках обтяжувальних обставин – не менше десяти років. До таких обставин належать ситуації, коли діяння було вчинене щодо особи, життя якої свідомо або через грубу необережність поставлено під загрозу, коли жертвою є дитина чи інша особливо вразлива особа, коли злочин скоєно організованою групою, або із застосуванням особливої жорстокості, що призвела до тяжких фізичних чи психічних наслідків.

Держави-члени зобов'язані кваліфікувати як обтяжувальні ті випадки, коли правопорушення здійснюється посадовою особою при виконанні службових обов'язків або коли винний використовує інформаційно-комунікаційні технології для вербування чи поширення матеріалів сексуального характеру, пов'язаних із жертвою. Окрім індивідуальної відповідальності, Директива вимагає встановлення відповідальності юридичних осіб, від імені або в інтересах яких було вчинено злочин. Такі суб'єкти повинні нести ефективні, пропорційні та стримувальні кримінальні або адміністративні санкції, що гарантують реальну превенцію та правову відповідальність у корпоративному секторі.

Особлива увагу приділяється підтримці жертв. Директива 2011/36/ЄС зобов'язує держави-члени забезпечити комплексну систему спеціалізованої допомоги жертвам торгівлі людьми на всіх етапах – до, під час і після кримінального провадження. Така підтримка має здійснюватися з урахуванням гендерного виміру, а також потреб осіб з інвалідністю та дітей, забезпечуючи реальну можливість реалізувати процесуальні права, передбачені для потерпілих. Допомога може включати розміщення у безпечних притулках, медичну та психологічну підтримку, надання інформаційних і перекладацьких послуг. Важливо, що отримання допомоги не може залежати від готовності жертви співпрацювати зі слідством чи давати свідчення в суді. Крім того, держави-члени повинні гарантувати, щоб особи, які постраждали від торгівлі людьми, могли звертатися по міжнародний захист або отримувати національний статус, еквівалентний захисту, навіть у період отримання допомоги як імовірні чи ідентифіковані жертви.

При цьому особливий акцент робиться на правовому захисті та процесуальних гарантіях жертв. Директива визначає, що держави-члени зобов'язані забезпечити, щоб жертви торгівлі людьми мали негайний доступ до правової допомоги, консультацій та представництва, які надаються безоплатно, якщо

потерпіла особа не має достатніх фінансових ресурсів. Держави-члени мають створити належні механізми, зокрема програми захисту свідків чи інші рівнозначні заходи, які забезпечують дотримання принципів конфіденційності та гарантують фізичний захист потерпілих у процесі кримінального провадження. Крім того, держави повинні впроваджувати спеціальні заходи для запобігання вторинній віктимізації, тобто повторному психологічному чи емоційному травмуванню внаслідок контакту з правоохоронними органами чи судовими процедурами. Такий підхід відображає принцип травма-орієнтованого правосуддя, у якому пріоритет надається відновленню гідності та безпеки потерпілих, а не лише досягненню каральних цілей[3].

Незважаючи на прогресивність положень Директиви 2011/36/ЄС, плин часу та поява нових форм експлуатації актуалізували потребу у її ревізії. Отже, Європейська комісія запропонувала перегляд Директиви з метою підвищення спроможності Європейського Союзу та його держав-членів ефективно реагувати на нові виклики й тенденції у сфері протидії торгівлі людьми. Попри те, що Директива заклала спільні мінімальні стандарти щодо запобігання цьому злочину, боротьби з ним та захисту жертв, з моменту її ухвалення у 2011 році соціально-технологічні зміни суттєво трансформували характер цього явища.

Так, розвиток цифрових технологій, поширення інтернету та соціальних мереж створили для злочинців нові канали для вербування, реклами й експлуатації потерпілих, що значно розширило масштаб та прихованість торгівлі людьми. Водночас спостерігається збільшення кількості випадків експлуатації, не пов'язаних безпосередньо із сексуальною чи трудовою сферою, що вимагає розширення правового визначення цього злочину. Проєкт оновлення також передбачав посилення механізмів раннього виявлення та направлення жертв, вдосконалення реагування кримінальної юстиції на випадки торгівлі людьми, вчинені юридичними особами, а також створення

єдиної системи збору та аналізу даних для забезпечення доказової політики на рівні ЄС.

Проєкт перегляду Директиви 2011/36/ЄС мав на меті модернізувати та подальше гармонізувати правову базу Європейського Союзу у сфері протидії торгівлі людьми, забезпечуючи підвищення ефективності транскордонної співпраці та уніфікацію правозастосовної практики держав-членів. Передусім, запропоновані зміни передбачають розширення переліку форм експлуатації, що підпадають під визначення торгівлі людьми, шляхом включення примусового шлюбу та незаконного усиновлення. Це дозволить уніфікувати підходи до кваліфікації відповідних діянь у національних законодавствах і підвищить спроможність органів правопорядку та судової влади виявляти такі випадки на ранніх етапах. Водночас особлива увага приділяється цифровому виміру торгівлі людьми: Директива прямо фіксуватиме злочини, що вчиняються або полегшуються з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Зокрема, йдеться про використання інтернету, соціальних мереж і цифрових платформ для вербування, контролю, експлуатації потерпілих або переміщення прибутків від злочинної діяльності. У такий спосіб Європейський Союз закріплює правову реакцію на динаміку кіберексплуатації як нової форми транснаціональної злочинності.

Важливим нововведенням є також запровадження обов'язкових санкцій щодо юридичних осіб, причетних до злочинів торгівлі людьми. Пропонується передбачити комплекс правових заходів – від тимчасового або постійного позбавлення права на комерційну діяльність і виключення з програм державної підтримки до судової ліквідації підприємства. Такі механізми спрямовані на забезпечення реальної превенції та відповідальності корпоративного сектору, що потенційно може виступати посередником або вигодонабувачем злочинних дій [4].

Оновлена редакція також передбачає формальне запровадження національних меха-

нізмів направлення жертв торгівлі людьми, покликаних забезпечити узгодженість процедур і структур у межах держав-членів ЄС. Цей крок закладає підґрунтя для створення Європейського механізму направлення, який дозволить гармонізувати практики ідентифікації, захисту та підтримки потерпілих, у тому числі у випадках транскордонної експлуатації.

Окремої уваги заслуговує положення про криміналізацію використання послуг, отриманих від жертв торгівлі людьми, якщо користувач усвідомлює статус потерпілої особи. Запровадження такого підходу має на меті зменшення попиту на експлуатаційні практики та формування культури нульової толерантності до участі у вторинній експлуатації. Крім того, зміни до Директиви передбачають інституціоналізацію системи збору статистичних даних на рівні Європейського Союзу. Щорічний моніторинг і публікація відомостей Євростатом сприятимуть формуванню достовірної, порівняльної та аналітично обґрунтованої інформаційної бази, необхідної для розроблення ефективної європейської політики у сфері протидії торгівлі людьми.

Таким чином, перегляд Директиви 2011/36/ЄС відображає прагнення Європейського Союзу сформулювати більш цілісну, цифрово орієнтовану та людиноцентричну модель правового реагування на явище торгівлі людьми, здатну відповідати викликам глобалізованого суспільства та зміцнити систему гарантій прав і гідності потерпілих.

Враховуючи вищенаведене, на підставі пропозиції Ради Європейського Союзу 13 червня 2024 року Європейський парламент та Рада ухвалили оновлену редакцію Директиви ЄС про запобігання та боротьбу з торгівлею людьми [5]. Документ було офіційно опубліковано в Офіційному журналі Європейського Союзу 24 червня 2024 року, а набрання ним чинності відбулося 14 липня 2024 року.

Згідно з положеннями акта держави-члени Європейського Союзу зобов'язані протягом двох років імплементувати нові норми у свої

національні правові системи. Такий перехідний період покликаний забезпечити належну гармонізацію законодавства, адаптацію адміністративних процедур і підготовку правозастосовних органів до реалізації оновлених стандартів у сфері протидії торгівлі людьми.

Варто зазначити, що під час оновлення Директиви особливу увагу було приділено наслідкам російського збройного вторгнення в Україну у 2022 році. Так, збройна агресія російської федерації проти України спричинила масштабне переміщення населення: мільйони осіб були змушені залишити територію України та шукати захисту в державах Європейського Союзу. За оцінками ЄС, близько 90 % осіб, які втекли від війни, становлять жінки та діти, що істотно підвищує їхню вразливість до експлуатації та торгівлі людьми. З огляду на це ризики торгівлі людьми були враховані з перших етапів реагування на війну та гуманітарну кризу.

Ще до початку війни організовані злочинні мережі, що діяли між Україною та державами ЄС, були активними, а сама Україна у 2019–2020 роках входила до десятки неєвропейських країн походження жертв торгівлі людьми в Європейському Союзі [6]. Переважними формами експлуатації українських громадян були сексуальна та трудова експлуатація. Війна ж суттєво посилила можливості для злочинців використовувати уразливість переміщених осіб – передусім жінок і дітей – із метою незаконного збагачення.

У відповідь на ці виклики Європейський Союз оперативно активував Директиву про тимчасовий захист, що дозволило зменшити рівень уразливості біженців і забезпечити їм доступ до базових соціальних та правових гарантій [7]. Крім того, під керівництвом Координатора ЄС з питань протидії торгівлі людьми, у тісній співпраці з національними доповідачами, координаторами, агентствами ЄС та представниками громадянського суспільства, було розроблено Спільний план ЄС із протидії торгівлі людьми (Common Anti-Trafficking Plan)[8]. Цей документ визна-

час конкретні дії на рівні ЄС та рекомендації для держав-членів, спрямовані на запобігання торгівлі людьми, зміцнення співпраці між правоохоронними та судовими органами, а також на посилення захисту потенційних жертв.

Попри позитивні результати запровадження тимчасового захисту та інших комплексних заходів, ризик невиявлення окремих жертв залишається високим. Тому Європейський Союз наголошує на необхідності постійного моніторингу ситуації та своєчасного виявлення нових форм уразливості, що можуть виникати внаслідок тривалого воєнного конфлікту.

У цьому контексті особливого значення набуває міжнародний вимір політики Європейського Союзу у сфері протидії торгівлі людьми, що послідовно закріплений у Стратегії ЄС щодо боротьби з торгівлею людьми на 2021–2025 роки[9]. Враховуючи, що майже половина жертв, виявлених у державах-членах, є громадянами третіх країн, ЄС розглядає зовнішній аспект проблеми як ключовий елемент свого підходу[10]. Особливу увагу приділено ризикам торгівлі людьми, які виникають у зв'язку з масовим переміщенням осіб унаслідок воєнних конфліктів, зокрема російської агресії проти України, а також із незаконним переправленням мігрантів.

Реалізація міжнародного компонента Стратегії передбачає поглиблену співпрацю з міжнародними організаціями, країнами походження та транзиту жертв, зокрема через Європейську службу зовнішніх дій (EEAS) та цільові програми, що фінансуються з фондів ЄС. Цей підхід відображає розуміння Європейським Союзом того, що торгівля людьми є явищем транскордонного характеру, ефективна протидія якому потребує єдності зов-

нішньої, безпекової та гуманітарної політики.

Висновки. Директива 2011/36/ЄС та її оновлена редакція 2024 року підтверджують еволюцію підходу Європейського Союзу до протидії торгівлі людьми – від нормативної уніфікації кримінально-правових стандартів до формування цілісної системи захисту прав людини в умовах нових глобальних викликів. Визначаючи торгівлю людьми як грубе порушення людської гідності, ЄС не лише зміцнив правові засади криміналізації цього злочину, а й заклав засади міжсекторальної взаємодії, що охоплює соціальний, гуманітарний, цифровий та корпоративний виміри. Ревізія Директиви у 2024 році засвідчує прагнення Європейського Союзу адаптувати правові інструменти до змін у соціально-технологічному середовищі, появи нових форм експлуатації та транснаціонального характеру злочину. Водночас увага до гуманітарних наслідків російської агресії проти України демонструє, що ЄС розглядає торгівлю людьми як явище, тісно пов'язане з воєнними конфліктами, масовим переміщенням осіб та загрозами регіональній безпеці. Міжнародний вимір нової редакції Директиви у поєднанні зі Стратегією ЄС щодо боротьби з торгівлею людьми на 2021–2025 роки утворює концепцію партнерства між державами, міжнародними організаціями та громадянським суспільством. Для України цей досвід є особливо цінним у контексті наближення національного законодавства до права ЄС. Імплементация оновлених європейських стандартів може стати важливим кроком до створення ефективної системи запобігання торгівлі людьми, яка ґрунтується на повазі до прав людини, гендерній чутливості та інтеграції гуманітарних механізмів захисту у сферу кримінальної юстиції.

Анотація

У статті досліджено еволюцію правового регулювання протидії торгівлі людьми в Європейському Союзі крізь призму оновлення Директиви 2011/36/ЄС, що було здійснено прийняттям Директиви 2024/1712. Метою дослідження є аналіз змісту, новел та концептуальних підходів оновленого правового інструменту, спрямованого на підвищення ефективності запобігання,

кримінального переслідування та захисту жертв торгівлі людьми в умовах сучасних викликів. Здійснено характеристику основних положень Директиви, визначено зміни, пов'язані з розширенням форм експлуатації, зокрема включенням примусового шлюбу та незаконного усиновлення, а також запровадженням криміналізації діянь, що вчиняються або полегшуються за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Особливу увагу приділено аналізу положень щодо посилення корпоративної відповідальності, зокрема впровадження обов'язкових санкцій для юридичних осіб, причетних до торгівлі людьми, та механізмів їх виключення з державних програм підтримки чи тимчасового припинення діяльності. У роботі окреслено гуманітарно-правовий вимір оновленої Директиви, що посилює захист жертв, передбачаючи їхній доступ до правової допомоги, медичних, психологічних і соціальних послуг незалежно від участі у кримінальному провадженні.

Проаналізовано вплив воєнних дій проти України на підвищення ризиків торгівлі людьми, особливо серед жінок і дітей, які становлять більшість переміщених осіб. Розглянуто реакцію ЄС у вигляді активації Директиви про тимчасовий захист, спрямованої на запобігання експлуатації українських біженців. Зроблено висновок, що оновлення Директиви 2011/36/ЄС відображає перехід до більш комплексної, людиноцентричної та цифрово орієнтованої моделі протидії торгівлі людьми, яка поєднує кримінально-правові, соціальні та корпоративні інструменти. Результати дослідження мають практичну цінність для гармонізації українського законодавства з правом ЄС у контексті євроінтеграційних зобов'язань.

Ключові слова: торгівля людьми; Європейський Союз; жертви торгівлі людьми; Директива 2011/36/ЄС; Директива (ЄС) 2024/1712; міжнародне співробітництво; захист жертв; воєнна міграція.

Bilous O.P. The evolution of legal regulation of combating human trafficking in the European Union: analysis of the revised Eu Directive 2024/1712

Summary

The article examines the evolution of the legal regulation of combating human trafficking in the European Union through the lens of the revision of Directive 2011/36/EU, implemented by the adoption of Directive (EU) 2024/1712. The purpose of the study is to analyse the content, novelties, and conceptual approaches of the updated legal framework aimed at enhancing the effectiveness of prevention, criminal prosecution, and protection of victims of human trafficking in the context of contemporary challenges. The article characterises the key provisions of the Directive and identifies the main amendments, including the expansion of the forms of exploitation – such as forced marriage and illegal adoption – as well as the criminalisation of acts committed or facilitated through information and communication technologies.

Special attention is paid to the strengthened provisions on corporate liability, including the introduction of mandatory sanctions for legal persons involved in trafficking, and mechanisms for their exclusion from public support schemes or temporary suspension of activities. The study highlights the humanitarian and legal dimension of the revised Directive, which reinforces victim protection by guaranteeing access to legal assistance, medical, psychological, and social support irrespective of participation in criminal proceedings.

The impact of the war against Ukraine on the increased risks of human trafficking is also analysed, particularly among women and children who constitute the majority of displaced persons. The article discusses the EU's response through the activation of the Temporary Protection Directive, aimed at preventing the exploitation of Ukrainian refugees. It concludes that the revision of Directive 2011/36/EU reflects a shift towards a more comprehensive, human-centred, and digitally oriented model

of combating human trafficking, combining criminal-law, social, and corporate mechanisms. The research findings are of practical significance for the harmonisation of Ukrainian legislation with EU law within the framework of the country's European integration commitments.

Key words: human trafficking; European Union; victims of trafficking; Directive 2011/36/EU; Directive (EU) 2024/1712; international cooperation; victim protection; war-related migration.

Список використаних джерел:

1. Council of the European Union. (2001, July 20). Council Directive 2001/55/EC on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof (OJ L 212, 7.8.2001, pp. 12–23). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001L0055>
2. European Commission. (2021, 14 April). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the EU Strategy to tackle Organised Crime 2021-2025* (COM(2021) 170 final). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0170>
3. European Commission. (2021, September 29). *A renewed EU action plan against migrant smuggling (2021-2025)* (COM(2021) 591 final). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0591>
4. European Commission. (2022, December 18). Q&A: New rules to fight trafficking in human beings. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_7780
5. European Commission. (2022, May 11). A common anti-trafficking plan to address the risks of trafficking in human beings and support potential victims among those fleeing the war in Ukraine (Anti-Trafficking Plan). https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-05/Anti-Trafficking%20Plan_en.pdf
6. European Parliament & Council of the European Union. (2011, April 5). Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, and replacing Council Framework Decision 2002/629/JHA (OJ L 101, 15.4.2011, pp. 1–11). <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2011/36/oj/eng>
7. European Parliament & Council of the European Union. (2024, June 13). Directive (EU) 2024/1712 amending Directive 2011/36/EU on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims (OJ L 1712, 24.6.2024). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32024L1712>
8. Nordquist, S. (2023). How does public policy impact trafficking victimization?: An exact matching study in the EU. *European Journal of Law and Economics*, 56(1), 23-68. <https://doi.org/10.1007/s10657-023-09768-7>
9. Planitzer, J., & Katona, N. (2022). Criminal liability of corporations for trafficking in human beings for labour exploitation. *Global Policy Journal*. https://www.globalpolicyjournal.com/articles/world-economy-trade-and-finance/criminal-liability-corporations-trafficking-human-beings-la?utm_source=chatgpt.com
10. United Nations. (1989, November 20). Convention on the Rights of the Child. <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>